

OUD worden in je eigen vertrouwde omgeving, het is niet meer zo vanzelfsprekend. Je hebt zorg nodig, maar kinderen wonen niet langer in de buurt zoals pakweg een halve eeuw geleden. De tweeverdiener heeft ook minder tijd om ouders te helpen in hun verminderde zelfredzaamheid, onlosmakelijk verbonden met het ouder worden.

„Kunnen ouderen toch thuis blijven, dan is het vaak omdat hun kinderen de helpende hand toesteken. Zelfs als ze vakantie nemen, voelen ze zich schuldig. Alleen maar rust- en verzorgingshuizen bieden daarom zogeheten kortverblijven aan, meteen een kennismaking met het rvt en een kans voor ouderen én hun familie om vooroordelen op te ruimen. Bij nieuwe rusthuizen wordt daarbij zelfs rekening gehouden met de ligging van de kamers. Voor een kortverblijf heeft de bewoner dan uitzicht op de straat. Contact met de buitenwereld verzekerd!” Aan het woord is Linus Vanlaere, kersvers coördinator Ouderenethiek van de vzw Groepering van Voorzieningen voor Ouderenzorg (GVO).

Witte stofjas

De 29-jarige is geen onbekende in de ouderenzorg. Als wetenschappelijk medewerker aan de K.U.Leuven gaf hij les over ethiek in de ouderenzorg aan verplegend personeel en verzorgers. Zijn persoonlijke ervaring met ouderenzorg reikt echter nog niet veel verder dan de eigen familiekring.

„Een witte stofjas had ik inderdaad nog niet vaak om mijn schouders”, steekt Vanlaere van wal. „Maar sinds ik dit jaar in dienst kwam bij de GVO steek ik mijn voelhorens uit aan de basis. Ethicus in de ouderenzorg is een volstrekt nieuw beroep, en ik wil ervaren wat in die zorg reilt en zeilt. Samen met de mensen ter plaatse wil ik bovendien zoeken hoe het nog beter kan.”

Een ethicus denkt na over hoe je het goede kunt bevorderen en zoekt concrete manieren om die plannen uit te voeren. Dat is dus Vanlaeres taak in de ouderenzorg. In de Groepering van Voorzieningen voor Ouderenzorg, zijn werkgever, werken acht ouderenzorgvoorzieningen in West-Vlaanderen samen. „Het is geen fusie van rusthuizen”, verduidelijkt Vanlaere. „De groepering zal niet zeggen hoe het moet gebeuren. Wel wil de GVO bestaande initiatieven verder ondersteunen.”

Elke rvt blijft met andere woorden zelfstandig werken. Bestaat in die instelling reeds een ethisch comité, dat met het personeel zingevingsvragen bespreekt en helpt de aandacht voor het breed menselijke aspect aan te scherpen, dan kan dit comité de GVO om ondersteuning vragen. Zelf nam de groepering geen initiatief om zo'n comité op te starten.

De Groepering van Voorzieningen voor Ouderenzorg investeert nu al tijd en energie in „een cultuur van zorgzaamheid”. En dat is meer dan bewoners wassen en voeden. „Of zorgen dat ze tijdig de

Communicatie is wezenlijk. Het werkt wederzijds begrip in de hand. © Hugo Maris

Niet gewoon lief zijn

Tom Heylen

Onze samenleving vergrijs, en dat is geen nieuws. In ons land nam de levensverwachting in een halve eeuw tijd zowaar met de helft toe. Gevolg: het verzorgen van onze ouderen is een almaar grotere zorg voor de samenleving. En dan hebben we het niet enkel over verzorging van lijf en leden. Evengoed dienen verzorgers en verplegenden respect op te brengen voor de identiteit van mensen. Zorg omhelst kennis, vaardigheid en respect. Een hele kunst om dit waar te maken.

Hoe ver reikt de zorg voor onze ouderen?

juiste medicamenten nemen”, vult Vanlaere aan. „Het is meer dan kennis en vaardigheden die je op de schoolbanken en in de praktijklessen opsteekt. Het is ook aandacht, verantwoordelijkheid, communicatie. Dat leer je op de werkvloer en oefen je vooral daar.”

Maquillage

Familieleden mengen zich steeds vaker in de manier waarop verzorgend en verplegend personeel in het rvt omgaat met de bewoners. Dialoog wordt dus almaar belangrijker. „Het personeel dient communicatief geoefend te zijn. Leiding geven is hier zeer belangrijk. Een goede directie moet werknemers inspireren, motiveren en begeleiden. Gewoon lief

zijn volstaat niet”, onderstreept Linus Vanlaere.

Aan goede bedoelingen ontbreekt het niet, maar komen die altijd even goed over? „Ik herinner me hoe een verzorger de bewoners maquilleerde voor de nieuwjaarsreceptie. Het moest een feestelijke dag worden, meende hij, dus kon iets extra. Een dementerende vrouw genoot echter niet. Bleek achteraf dat ze zich nog nooit had opgetut voor een feest. Hoe kon de verzorger dat weten?”

Communicatie is wezenlijk. „Er is dringend nood aan meer overleg tussen familie, medisch personeel en zorgverleners. Ook kan de familie echt actief betrokken worden bij de verzorging. Dat werkt wederzijds begrip in de hand. Had de verzorger geweten dat de bewoner nooit maquillage ge-

bruikte, beiden zouden meer van de receptie genoten hebben.”

Woonvormen afstemmen op de bewoners maakt het leven vaak aangenamer. In Bulskamp bij Veurne werd een nieuw gebouw opgetrokken onder de noemer 'kleinschalig genormaliseerd wonen'. Het samenleven is er enigszins anders op het gezinsleven. Iedere ouderling heeft z'n eigen weliswaar kleine slaapkamer. De obligate fauteuil staat in de gemeenschappelijke living. Ook eten doen de bewoners samen.

Bovendien krijgen bewoners de verantwoordelijkheid die ze aankunnen. Zorgde je een leven lang bijvoorbeeld voor je partner, dan kun je dat nu voor een medebewoner. „Deze woonvorm helpt vereenzaming tegengaan”, weet Vanlaere. „Natuurlijk kun je blijven kiezen voor de vertrouwde veilig-

heid van je eigen spulletjes in een gewone kamer. De keuzevrijheid van iedere oudere respecteren maakt de stap naar het rvt makkelijker en het verblijf aangenamer.”

Deze meer individuele benadering vraagt echter veel van de verzorgers. „Neem nu het geloof. Voor heel wat verzorgers is geloven al lang niet meer vanzelfsprekend, en toch moeten ze de bewoners in het rvt volledig respecteren in hun religieuze waarden en noden.”

Overleg op alle niveaus komt de kwaliteit van de ouderenzorg zeker ten goede, voor zorgverstreker en -ontvanger.

Ethiek in de ouderenzorg wordt uitvoerig toegelicht in het boek *Cirkels van zorg. Ethisch omgaan met ouderen* van Chris Gastmans en Linus Vanlaere (Davidsfonds, Leuven, 2005, 205 blz., ISBN 90-77942-11-4, 21,95 euro.)